

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10. — Για το Εξωτερικό
Φρ. 29. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιόδρομου (Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού υπόγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ξεζάρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, αντίκρυ στη Βουλή).

Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΚΑΛΑ

μανιάτα μᾶς δίνει ἡ « Ἀκρόπολις » σ' ἕνα ἀπὸ τὰ περασμένα φύλλα της (18 Ἀπρ. σελ. 1, στηλ. 2). Ὁ πρόεδρος τῆς Ἀμερικάνικης δημοκρατίας, λέει, μ' ἕνα του διάταγμα παραδέχτηκε τὶς ιδέες τοῦ καθηγητῆ Βράσδερ Μαυθαίου καὶ πέταξε ἀπὸ τὴν Ἀμερικάνικη γλῶσσα ὅλα τὰ περιττὰ φωνήεντα καὶ σύμφωνα πὸν δὲν προφέρουνται. Ἡ « Ἀκρόπολις » ὀνομάζει Ψυχαριστὴ τὸ Ρουζβελτ κ' ἐνθουσιασμένη μὲ τὴ φρόνιμη καὶ παληκαρία πράξη του ζητᾷ ἕνα Ρουζβελτ καὶ γιὰ τὸ Ρωμαϊκό, γιὰ νὰ παλλάξει τὴ γλῶσσα μας ἀπὸ τόσα περιττὰ σύμφωνα, φωνήεντα, διπλόγους, δασεῖς κτλ.

Συγνητικώτατα λόγια πὸν σὲ κάνουν σι' ἀλήθεια νὰ πελιπίζεσαι, ὅχι γιὰτὶ δὲ βρέθηκε ἀκόμα ἕνας Ρουζβελτ καὶ σὲ μᾶς, ἀλλὰ γιὰτὶ οἱ καημένοι ἐνῶ ἔχουμε τέττα γλωσσικὴ σφοδρὰ στὴ γῆ μας καθόμαστε καὶ καμαρώνουμε τοὺς Ἀμερικάνους πὸν βρέθηκε ἕνας Ρουζβελτ, νὰ πετάξει στὰ σκουπίδια ἕνα περιττὸ πᾶ ἢ ἢ ἕνα παραπανιστὸ ἢ ἀπὸ ἑκατὸ ἢ ἀπὸ διακόσες λέξεις. Ἄν οἱ Ἀμερικάνοι κερδίζουν καιρὸ μὲ τὸ Ρουζβελτ τους, ἐμεῖς θὰ κερδίσουμε ζωὴ δια θὰ παρουσιαστῆ ἕνας Ὑπουργὸς νὰ πετάξει στὰ σκουπίδια ἀλάκωρη τὴν καθαρεύουσα καὶ νὰ μᾶς δώσει γιὰ ἐπίσημη γλῶσσα τὴ γλῶσσα μας τὴν ἐθνικὴ. Θὰ κερδίσουμε ζωὴ, πὸν μᾶς λείπει σήμερα, θὰ κερδίσουμε φρόνημα ἐθνικὸ καὶ φρόνημα ἀτομικὸ, θὰ γκαλιᾶσουμε τὴν παντοδύναμη Ἀλήθεια. Γιὰ νὰ νικῶσουμε τοὺς κιντόνους πὸν μᾶς περιζώνοννε σήμερα ὀλοῦθε, χρειάζεται παληκαρία ψυχῆς καὶ μιὰ τέττα παληκαρία μονάχα ἢ Ἀλήθεια τὴ γεννάει. Ἐμεῖς — ἀλοίμονο — κνλιούμαστε ἀκόμα στὰ βαλτονεῖα τῆς ψευτιάς.

Καμαρώνουμε τὸ Ρουζβελτ καὶ βοῖζουμε τὸν Ψυχάρη. Λέμε Ψυχαριστὴ τὸν Ἀμερικάνο ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη φωνάζουμε πὸν ὁ Ψυχάρης εἶναι ὑπερβολικὸς καὶ μᾶς χάλει τὴ γλῶσσα. Βλέπουμε τὸ ἄγερὸ πὸν ναι

στὸ μάτι τοῦ ἀδερφοῦ μας καὶ τὸ δοκάρι πὸν ναι μπηγμένο στὸ μάτι μας δὲν τὸ βλέπουμε. Ζητᾷμε κ' ἐμεῖς ἕνα Ρουζβελτ; Μὰ πρέπει πρῶτα, χριστιανοί, νὰ ζητήσουμε ἀπ' τὸ Θεὸ μναλὸ, γιὰτὶ οἱ Ρουζβελτ δὲ γεννιοῦνται ἀνάμεσα σὲ ἄμναλα ἀσκέρια. Μναλωθήκανε πρῶτα οἱ Ἀμερικάνοι κ' ἔπειτα ἀποχτήσανε τὸ Ρουζβελτ τους. Σ' ἐμᾶς κ' ὁ Μιστριώτης ἀκόμα μᾶς πέφτει πολὺ.

ΚΑΠΙΟΣ

παραπνεύτηκε στὸ Σύνταγμα πὸν δὲν ἔχουμε στρατό. Τὴ στιγμὴ πὸν κεραυνοβολοῦσε τὴν Κυβέρνηση, τὸ καφενεῖο καὶ ἡ μύρα τοῦ Ζαχαράτου εἶτανε γιομάτα ἀξιοματικῶς.

— Τί φωνάζεις γιὰ στρατό; τοῦ λέει ἕνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους του, δείχνοντας του τοὺς ἀξιοματικούς. Δὲ βλέπεις ἐκεῖ τόσους γαλακάδες;

Κι ὁ φίλος ἐπιμένοντας στὴ γνώμη του πρόστεσε:

— Ἐγὼ εἶπα πὸν δὲν ἔχουμε στρατό· δὲν εἶπα πὸν δὲν ἔχουμε κ' ἀξιοματικούς!

Γιὰ ταιριασμένο συμπλήρωμα μπορεῖ νὰ μπεῖ καὶ κείνο πὸν διαβάσαμε τὶς προάλλες σὲ μιὰ φημερίδα, πὸν θὰ εἶτανε ἐξοχη κ' ἀληθινὴ σκηνὴ γιὰ Ρωμαϊκὴ κωμῶδια νὰ παρουσιάσει κανεὶς στὸ θέατρο ἕνα στρατιώτη τοῦ νὰ γυμνάζει ἕνα μπουλουκι στρατηγούς.

Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

τῆς Λοκρίδας κ. Χαλκιοπούλου ἔχει τὴν ιδέα πὸν ἂ θίλουμε νὰ διορθωθοῦμε πρέπει πρῶτα κ' ἀρχῆς νὰ πνίξουμε τὸ ρουσφέτι· κ' ὅλ' οἱ βουλευτάδες, λέει, θὰ εἶταν πρόθυμοι νὰ ὑποστηρίξουν καθε νομοσκέδιο πὸν θὰ περιόριζε ἢ θὰ ξεπάτωνε ὀλωσδιόλου τὸ μεγάλο αὐτὸν ὄχτρο τοῦ ἔθνους μας.

Πολὺ καλὰ κ' ἀγία τὰ λόγια τοῦ κ. βουλευτῆ. Μὰ γιὰτὶ, ἀφοῦ ὅλ' οἱ βουλευτάδες θὰ εἶταν πρόθυμοι κτλ., δὲ μαζεύονται ὅλ' οἱ βουλευτάδες νὰ παιτήσουν ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση μιὰ τέττα πολιτικὴ;

Ἐμεῖς θαρροῦμε πὸν ἄμα ὅλ' οἱ βουλευτάδες τὸ θελήσουνε δὲν εἶναι δύσκολο καὶ νὰ γίνει—μὰ φοβούμαστε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πὸν λίγοι εἶναι κείνοι οἱ βουλευτάδες πὸν θὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν ὑστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ ρουσφετιοῦ. Ἐξὸν πᾶ κ' ἂν ἀποφασίσουνε νὰλλάξουν καὶ οἱ ἴδιοι ἐκλογικὴ ταχτικὴ, νὰ κατεβαίνουνε δηλ. στὶς ἐκλογές ἔχι μὲ κουμπάρεις καὶ ψευτοταξίματα, ἀλλὰ μὲ πολιτικὴ εὐκρίνεια καὶ μὲ ἀληθινὸ πατριωτισμὸ—πράματα πολὺ δύσκολα γιὰ τὴν ὥρα.

Καὶ τὰ λόγια λοιπὸν τοῦ κ. Χαλκιοπούλου μένουν ὠραῖα λόγια δίχως κανένα πραχτικὸ ἀποτέλεσμα.

ΑΝ ΜΠΟΡΟΥΣΣΕ

ὁ κ. Πεσματζόγλου νὰ συντελέσει αἰεὶ ἀνόρθωσιν τῶν πράγματι κακῶς ἐχόντων πραγμάτων τῆς φιλάτης πατρίδος, θὰ εἶταν ἀληθινὰ εὐτυχῆς—καὶ τὸν πιστεύουμε, ἀφοῦ μὲ τόση Τραπεζιτικὴ ἐπισημότητα καὶ κοινοβουλευτικὴ συγκίνηση μᾶς τὸ βεβαίωσε τὴν περασμένη βδομάδα ἀπὸ τὶς στήλες τῆς « Ἀκρόπολης ». Μὰ ἀφοῦ δὲν μπορεῖ, τί ζητᾷ μῆσα στὴ Βουλὴ; Νὰ προστατεύει τὰ συμφέροντα τοῦ Τράμ καὶ τῆς Ἐνιαίας;

Ὅλοι ἂν μπορούσαν, κάτι θὰ κάνανε γιὰ τὴ φιλάτη Πατρίδα. Μὰ τὸ δυστύχημα εἶναι πὸν κανεὶς

δὲν μπορεῖ ἢ δὲ θέλει νὰ μπορέσει κ' ἔτσι ἢ φιλάτη πάει κατὰ διαόλου.

ΤΩΡΑ

πὸν φεύγει πᾶ ὁ Πρίγκηπας ἀπὸ τὴν Κρήτη, ὅλοι τὸν θέλουν, ὅχι μονάχα οἱ Κρητικοί, μὰ καὶ μερικοὶ πατριῶτες Ρωμιοὶ πὸν ἴσαμε χτὶς ἀκόμα φωνάζανε πὸν ἡ παρουσία τοῦ Πρίγκηπα στὴν Κρήτη ἐμποδίζει τρομερὰ τὴν ἔωση.

Ἐίπαμε ὅλοι, μὰ νὰ μᾶς συμπαθᾷτε· ξεχάσαμε τὸν κ. Φιλάρητο πὸν ἴσια ἴσια στὸ « Ἄστυ » τῆς περασμένης Δευτέρας βροντοφώναξε ὅτι « ἡ παραίτησις τοῦ Πρίγκηπος ἐπεδοκιμάσθη καὶ ἐν τῇ συνειδήσει παντὸς Ἑλλήνος ἐκρίθη ὡς ἐθνικὴ ἀνάγκη ».

Μὴν τὸ ξεχνᾷτε ἔμως πὸν ὁ κ. Φιλάρητος κάνει καμιά φορὰ καὶ τὸ δημοκράτη, ὅταν τοῦ περισεύει καιρὸς ἀπὸ τὶς δικογραφίες κ' ἀπὸ τάεροφουσκιμένα ἐκλογικὰ προγράμματα. Σὰ δημοκράτης λοιπὸν δὲν μποροῦσε παρὰ ἔτσι νὰ μιλήσει.

ΒΡΗΚΑΝΕ

καὶ τὸ γιατρικὸ πὸν μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ ντιμετωπίσουμε « τὴν παροῦσαν κρίσιμον κατάστασιν ». Καὶ τὸ γιατρικὸ λέγεται Ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἢ Μεταρρυθμίσις τοῦ Ὑπουργείου. Δηλ. νὰ φύγουν ἕνα δυὸ Ὑπουργοὶ καὶ νὰρθοῦνε ἄλλοι· ὁ κ. Λεβίδης λ.χ. ὁ κ. Στεφάνου, ἴσως κ' ὁ κ. Μπουρίδης. Κα. σωθήκαμε. Φανταστῆτε, ἀφοῦ καὶ ὁ κ. Σιμόπουλος εἶναι πρόθυμος νὰ παραιτηθεῖ... χάριν τῆς φιλάτης πατρίδος!

Μιὰ τέττα μεταρρύθμιση τοῦ Ὑπουργείου, λένε, τὴν ἐπιβάλλει ἡ Ἐθνικὴ ἀνάγκη. Ἄ λέγανε πὸν τὴν ἐπιβάλλει ἡ Κομματικὴ ἀνάγκη, ὅλοι θὰν τοὺς πιστεύανε. Ἐνῶ τώρα, νὰ σὰς πούμε τὴν ἀλήθεια, ὅλοι χαμογελοῦν.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

("Ἄρθρο τοῦ Mercure de France)

Ἡ ποικιλία τῆς ἑλληνικῆς χώρας εἶναι κατὶ ἀφαστο καὶ θαυμάσιο. Νησιώτικη ἢ στεριανὰ, ἡ θία τῆς ἀρχαίας γῆς εἶναι κάθε φορὰ ἀφορμὴ γιὰ νὰ θαμπώσουν τὰ μάτια, γιὰ νὰ ὄνειρευτῆ ἢ καρδιά, γιὰ νὰ χαρῆ τὸ πνεῦμα. Κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰν ἀνεξάντλητη πηγὴ γιὰ καλλιτεχνικὰ ἐντυπώσεις. Οἱ περισσότεροι φωτισμένοι ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνες συγγραφεῖς τὸ καταλάθανε, καὶ αὐτὸ κάνει ὅστε μῆσα στοὺς τοπικοὺς ποιητάδες καὶ τοὺς δηγηματογράφους νὰ μὴν εἶνε οἱ Ἑλλήνες οἱ λιγώτερο ἐκυστικοί. Πρέπει νὰ παρανευθεῖται μάλιστα κανένας πὸν δὲν πετύχανε ὡς τώρα νὰ κινήσουνε γύρω τους μεγαλύτερη περιέργεια· γιὰτὶ οἱ περισσότεροι εἶνε εὐσυνείδητοι καὶ πολὺ μαγεμένοι ἀπὸ τὴν ὀμορφιά. Ἐχουνε μάλιστα μιὰ σπουδαία ἀπχολία νὰ δυναμώσουνε σύχρονα τὴν ἐθνικὴ συνείδηση, νὰ ξεχωρίσουνε μῆσα ἀπὸ τὰ πράματα τὴ νεοελληνικὴ ψυχῆ, τῶν σημερινῶν χρόνων κ' αὐτῶν πὸν θὰ μᾶς ἐρθουν.

Εὐνοϊκὰ στὸ Ψυχαρικὸ ἰδανικὸ, ὁ βουκολικὸς ἐπαρχιωτισμὸς μπόρεσε νὰ ταιριάζει μὲ τὶς βλέψεις μιᾶς ἀνώτερης καὶ κοσμοπολιτικῆς ἐργασίας. Ὁ Κρυστάλλης, ὁ Δροσίνης, ὁ Παλαμᾶς κ.λ. ἐφάνηκαν μὰ τὸ νέο κίνημα ἔπρεπε ἰδιαίτερα νὰ ἐπαναστατήσῃ τὴν πεζογραφία, μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς

δημοτικῆς σύνταξης στὰ διάφορα ρυθμικά λυγίσματα τοῦ ὄφους καὶ τῆς δῆγησης. Τὸ παράδειγμα τῶν Γάλλων ρεαλιστῶν ἔδωσε θάρρος δίχως ἀμφιβολία στοὺς δηγηματογράφους τῆς νέας νεο-ελληνικῆς σχολῆς καὶ ἡ ἀγάπη γιὰ νὰ μορφώσουνε μιὰ γλώσσα νέα καὶ στρωμένη ἐκέντρισε τὸ ἰδανικὸ τους, κι' ἔτσι ἀπ' τὸν καιρὸ πού ἐφάνηκε τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη στὰ 1888, ἔγινε ἕνα ἀνθίσμα ἀπὸ τὰ ὁμορφότερα ἀγροτικά διηγήματα πού ὑπάρχουνε στὴν Εὐρώπη.

Ἄμα λογαριάζει κανένας τίς ἰδιαίτερες περιστασεὶς στὸ πνευματικὸ τους ζετούλιγμα, θὰ μπορούσε νὰ τοὺς θεωρήσει σὰν πρόδρομους· γιατί ἀφοῦ γυρέψανε μιὰ στιγμή νὰ μπῶσουν στοιχεῖα δανεισμένα ἀπ' τίς παραδόσεις τῆς χώρας στὴν ποτισμένη ἀκόμα ἀπὸ ἀσυνείδητο ῥομαντισμὸ ἔμπνευσή τους, νὰ πού τείνουν πρὸς μιὰ τέχνη καθαρὰ ἀτομικὴ καὶ πού ξέρεῖ νὰ δεχτῆ ἀρμονικὰ τὰ δάνεια κατὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ καθὲ συγγραφέα.

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔχει στὴν πεζογραφία τὴν ξεχωριστὴ θέση πού καθένας ἀναγνωρίζει στὴν ποίηση στὸ συγγραφέα τῶν «Ἰαμβῶν καὶ Ἀναπαιστων». Τὸ ἔργο ὅμως τοῦ Παπαδιαμάντη ἀνήκει ὁλοτελὲς στὴ μιχτὴ γλώσσα· ἀλλὰ τί ἐνδιαφέρουνε τὸ διηγηματογράφου τοῦ «Πνιγμένου παιδιοῦ» οἱ ἀγῶνες τῶν σχολῶν καὶ ποιὸς θὰ τολμοῦσε νὰ τὸν κατηγορήσει· γιατί στέκεται παράμερα; Ἐχει τὸ ἀποκλειστικὸ πάθος γιὰ τὴν τέχνη του καὶ δὲν ὑπάρχουνε διηγήματα πρὸς ζωντανὰ ἀπὸ τὰ δικά του, πρὸς χρωματισμένα, πρὸς σπαρταριστὰ ἀπὸ φλογερὴ φυσιολατρεία. Ἀναλογα μὲ τίς περιστασεὶς, ὁ χαρακτήρας τῶν προσώπων, τὰ γούστα τους, ἡ διάθεσή τους ἀλλάζουν τὴ γραμματικὴν, τὴ γλώσσα, τὸ ὄφρος τοῦ συγγραφέα· ἡ νόσος του, λέει ὁ Παλαμάς, ζῆ τὸν περισσότερο καιρὸ σὰ βουτηγμένη στ' ὄνειρο τοῦ ὑπερπέραν τῆς πατρίδας». Εἶναι τιμὴ γιὰ τὰ «Παναθηναῖα» πού δημοσιέψανε τὰ καλύτερα ἔργα του, ὅπου κυματίζει ἡ θάλασσα, ὅπου κραδαίνονται μουσικὰ τὰ λεπτότερα ἀνατριχιάσματα τοῦ νησιοῦ του. Ἐχει κατὰ ἀπ' τὸ Θεόκριτο καὶ ἀπὸ τὸ Δοστογιέφσκυ, μὰ δὲ συγκρίνεται μὲ κανένα. Ἡ τέχνη του οὐσιαστικὰ αὐτόνομη διατρέχει ἐλεύθερα τὸ δρόμο τὸν ἀνοιγμένο ἀπὸ τὸν Ἑφταλιώτη, Καρακίτσα, Κωστῆ Πασαγιάννη καὶ ἀπ' τὸν Ψυχάρη τὸν ἴδιο, δίχως ὅμως νὰ παραδέχεται ἀποκλειστικὰ τὴ γραμματικὴν τους ἀντίληψη. Τὸ ἴδιο ἔκανε, ἀπὸ τὸ 1893, ὁ Γρηγόριος Ξενόπουλος μὲ τὴ Μαργαρίτα Στέφα, πού ὁ συγγραφέας τῆς μᾶς προσφέρει σήμερα σὲ τόμο, ἐνῶ ἀπολογιέται γιὰ τίς τάσεις σχολαστικῶν καθαρισμοῦ πού παρουσιάζει ἡ σύνταξίς της. Ὁ Γρηγ. Ξενόπουλος ἔγινε ὁ ζωγράφος τῆς Ζάκυνθος, τοῦ ἀγαπημένου νησιοῦ τοῦ Κάλβου καὶ τῆς πατρίδας τῶν ποιητῶν.

«Μόνη, ὠραία Ζάκυνθος, μὲ κυριεύεις» ἐτόνιζε ὁ ποιητὴς τῶν «Ἰδῶν». Ὁ συγγραφέας τῆς Μαργαρίτας Στέφας ξαναπαίρνει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του τὴν κραυγὴν αὐτὴ τοῦ θαυμασμοῦ, καὶ δὲ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἰσχυριστῆ πὼς ἔχει ἄδικο· γιατί ἐτούτη ἡ φλογερὴ ἀγάπη γιὰ τὸ νησί του, τοῦ ὑπόβαλε τὰ καλύτερα ἔργα του, τὸν «Ἐρωτὰ Ἐσταυρωμένου» καὶ τὴ διπλὴ σειρά τῶν διηγημάτων σὲ δημοτικὴ ὅσο πάει καὶ καθαρώτερη.

Ὁ Γρηγ. Ξενόπουλος εἶναι παρατηρητὴς ἀκριβής· ἔχει τὸ ὑπέροχο χάρισμα τοῦ ζωγράφου· μπορεῖ νὰ βλέπει. Ἐχει τὸ γούστο γιὰ τὴ γραφικότητα καὶ τὸ ὄφρος του ἐνώνει εὐκολὰ τὴ δύναμη μὲ τὴ λεπτότητα, τὴν ἀπλότητα μὲ τὴ φαντασία. Κρα-

τάει ἀπ' τὸ Ντίκενς καὶ τὸ Ντωντί, μὰ τὸ ζωηρὸ χρῶμα κάπου κάπου τοῦ Ντάνουτζιο.

Ὁ «Κόκκινος Βράχος», πού ἡ ἔκδοσή του περιμένεται τώρα κοντὰ σὲ βιβλίον, ἔδειξε πὼς ἡ φροντίδα γιὰ τὴ λεπτομέρεια καὶ ἡ ἀγάπη γιὰ τὴ γραφικότητα δὲν ἀποκλείσανε στὸ συγγραφέα τὴ δύναμη νὰ δημιουργεῖ τύπους.

Ἔτσι ὁ Γρηγόριος Ξενόπουλος φανερώθηκε (καὶ δὲ μπορούσε κανεὶς ν' ἀμφιβάλλει ἄλλως τε ὕστερ' ἀπὸ τὴ Μαργαρίτα Στέφα) ὄχι μονάχα ἐπιτήδειος τεχνίτης στὶς πεταχτὲς καὶ χρωματισμένες δῆγησης, ὅπως στὸν «Τρελλὸ μὲ τοὺς κόκκινους κρίνους» ἢ στὸ Μυστικὸ τῆς Βαλέραινας, ἀλλὰ καὶ μυθιστοριογράφος.

Αὐτὴ θὰ ἦταν ἡ καλύτερη διεύθυνση γιὰ τοὺς Ἕλληνες στὰ πολυσελίδα ἔργα τους, ἐνῶ θὰ τοὺς ἀδικοῦσε μιὰ τάση πρὸς θέση (thèse) δογματικὴ. Αὐτὸς ὁ ἰδεαλισμὸς εἶναι ἐπικίνδυνος. Ἀλλὰ ἄς μὴν ξεγλυστρᾶνε αὐτοὶ πού δὲν εἶναι οὔτε Ψυχάρηδες οὔτε Παλαμάδες. Ὁ Χριστοβασιλῆς εἶναι πρὸς φρόνιμος, πού μὲ τὸν παιχιδιάρικο σκοπὸ ἐνὸς πιστικοῦ, θυμίζει ἐρωτικὰ τίς τοποθεσίας τῆς πατρίδας του, καὶ οἱ κρητικὲς δῆγησης τοῦ Ἀργύρη Ἑφταλιώτη θὰ μείνουνε ἀξέχαστα πρότυπα, ὅπως ἡ «Καλίτσα».

Ἐκεῖ ξαναβρίσκει τὸ πεταχτὸ καὶ ἀπλό ὄφρος πούχουν οἱ διηγήσεις τῆς Προβηγίως μᾶς. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἀξία τῆς «Χρυσουγῆς» τοῦ Ταγκόπουλου, εἶναι γραμμικὸ σὰν κουβέντα καὶ μοσκοβολεῖ ἀέρα ὑγιεινὸ. Δίχως προσπάθεια ἢ ἐπιτήδεση, ξεπετιέται ἡ λέξη πού ζουγραφίζει, πού σχεδιάζει τὴ γωνία μιᾶς μορφῆς ἢ τίς γραμμὲς μιᾶς τοποθεσίας. Ὁ Κρυστάλλης, πρὶν πεθάνει, δηλαδὴ σύγχρονα μὲ τὴν «Μαργαρίτα Στέφα» εἶχε γράψει τὸ ἀριστούργημα στὸ εἶδος· τὴ «Γιορτὴ τῆς Καστρέτσας» πού ἡ Μαζώχτρα τοῦ Ἑφταλιώτη μπόρεσε νὰ φτάσει· χωρὶς νὰ καταφέρει νὰ ξεπεράσει. Καὶ στὴν ὥρα πού ἀνάθουε ἀκόμα τὰ ὄπλα τῆς ἐπανάστασης, στὴν ὥρα πού ἡ πατριωτικὴ ἀγωνία τοῦ κρητικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων μακεδόνων καὶ ἡπειρωτῶν ἐξακολουθεῖ νὰ ἐρεθίζεται, πόσο εἶναι πικρὸ νὰ ξαναδιαβάσει κανεὶς αὐτὲς τίς δῆγησης τίς ποτισμένους ἀπὸ τὴν ἀγρία μυρουδιά τῆς θάλασσας καὶ τῶν βουνῶν!

Σύγχρονα, παραττεκόμαστε πνευματικὰ στὴ μεγαλόπρεπη προσπάθεια πού κάνει ἕνας γενναῖος λαὸς γιὰ νὰ συνδέσει τὴν παρεξοχή του, τὴ σκεπασμένη κάτω ἀπ' τὰ βήματα τῆς σκλαβίας, μὲ τίς πρὸ νεωτεριστικὲς τάσεις. Πολὺ εὐκολὰ, δίχως ποτέ ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀγαπημένην του πατρίδα, ὁ Ἕλληνας ὁ ἀνεπτυγμένος ἀναγνωρίζει τὸν ἑαυτὸ του πολίτη τοῦ κόσμου καὶ λαβαίνει μέρος στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν διαλεχτῶν τῆς οἰκουμένης. Αὐτὸ συχνὰ τοῦ εἶναι ἕνας κίνδυνος· μεθαίτε χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπεροχὴν, πού ξετυλίγει ὄχι ἡ δημιουργικὴ ἀλλὰ ἡ ἀφομοιωτικὴ καὶ μιμητικὴ δύναμη. Καὶ παραστρατάει. Ἔτσι ὅλη ἡ ρωμαντικὴ γενεὰ τοῦ τελευταίου αἰῶνα πῆρε στραβὸ δρόμο, καὶ ὑπάρχουνε πλάνες ἐτοιμῆς νὰ ξαναγεννηθῶν ἀπὸ ὑπερβολικὴ εὐπειθεῖα τῶν διαλεχτῶν Ἀθηναίων στὶς ὑποκινήσεις τῆς εὐρωπαϊκῆς μόδας.

Πάντα ὅμως, καλύτερα θ' ἀξίζει γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῶν γενεῶν νὰ διαβάζουνε τὰ μεγάλα ἔργα ὅλων τῶν αἰώνων, Σαίξπηρ, Γκαίτε, Οὐγγώ, Ἴψεν παρὰ τοὺς μιμητάδες τους, ἀκόμα κι' ἂν εἶναι μεγαλοφυεῖς. Ὁ Κωστῆς Παλαμάς πού ἔγραψε γιὰ δόξα τῆς πατρίδας του ἕνα ἀπ' τὰ ὁμορφότερα ἔμπνευσμένα ἀπὸ τίς εὐρωπαϊκὲς μούσες ποιήματα

γιὰ τὸ θάνατο τοῦ περιφήμου συγγραφέα τοῦ Ρομερχόλμ, τὸ ἀπόδειξε ἀκόμα τὴν τελευταία. Πιθόντας νὰ ἐνώσει πλατεῖα ἀνάπτυξη μὲ τὸ αἶσθημα τὸ πρὸς ζωηρὰ ἑλληνικὸ ἀπαιτοῦσε σύγχρονα νὰ διαδοθῶν οἱ καλὸι ποιητάδες πού πιστὰ φανερώσανε τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὸ μεσαιῶνα ἴσαμε τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἀθήνας. Συγκρίνοντας τὸν «Τριστάνο καὶ τὴν Ἰζόλδη», τὸ ποίημα τοῦ ἱπποτισμοῦ, μὲ τὸ κρητικὸ ἀριστούργημα τοῦ Κορνάρου, ἐστὸν Ἐρωτόκριτο καὶ τὴν Ἀρετούσα» ὅπου πλέκεται τὸ θεϊκὸ πάθος τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ δυνατὸς συγγραφέας τῆς «Τρισεύγενης» τονίζει τὴ μεγάλη ἀξία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔργου, πού κατάφερε νὰ ἐνώσει τὴν ὁμηρικότητα τοῦ μεσαιῶνα μὲ τὸ μεθῶσι τῆς Ἀναγέννησης. Ἐκεῖ, καθὼς ἀνάμεσα στὰ δημοτικὰ τραγούδια, αἰσθάνεται κανένας πὼς χτυπάει ἡ καρδιὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ὁ Ἕλλητισμὸς εἶναι κατὰ καλύτερα ἀπὸ μιὰν ἀπλή πατρίδα, εἶναι μιὰ ἰδέα πού προχωρεῖ. Ἔτσι τὸν καταλαβαίνουν οἱ Ἕλληνες. Ὑπερασπίζομαι τὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, θὰ πῆ εἶμαι Ἕλληνας· ἡ καρδιὰ ἀρκεῖ γι' αὐτό.

Ἡ πνοὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ περισσότερο παρὰ τοῦ ἱπποτισμοῦ διατρέχει τὸν Ἐρωτόκριτο· εἶναι ὁ Παλαμάς. Κι' εὐχόμεστε κι' ἐμεῖς μαζί του νὰ γείνει μιὰ ἔκδοσι κριτικὴ γιὰ τίς σημερινὲς γενεές. Θὰ εἶναι πάντα καλύτερα παρὰ ν' ἀναστάνει κανεὶς τὸ Σούτσο καὶ τὸ Ραγκαβῆ, ὅποια κι' ἂν εἶναι ἡ ἀξία τῶν ἀνθρώπων· γι' αὐτοὺς δὲ θὰ πάψει νὰ ὑπάρχει, ἀφοῦ τοὺς λείπει ἡ ἐξαιρετικὴ δόξα, κάποιο ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ θὰ ὑπερασπιστῶ καὶ τὸν Κάλβο πού εἶχε τὸ ἀσύγκριτο ταλέντο νὰ ἐνώσει, σὲ μιὰ γλώσσα παρὰ πολὺ ἀτομικὴ, τὴν ἀρχαία διαύγεια μ' αἶσθημα πολὺ νεωτεριστικὸ.

Τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα, ἐπὶ τέλους, δὲν μπορεῖ νὰ λυθῆ παρὰ μὲ μίγμα ἀπὸ τρία στοιχεῖα ξεχωριστὰ καὶ κάποτε ἀντιφατικὰ· τὴν ἀντίληψη τῆς ἀρχαίας ὁμορφίας, τὸ αἶσθημα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, τὴ σύγχρονη περιέργεια. Τὴν τριπλὴ ἀχτίδα τὴ σφυροκοπημένη ἀπὸ τὸν Κόκλωπα στὶς σπηλιές τῆς Ἀθήνας.

D. ASTEIRIOTIS

Ἡ ρούσικη κυβέρνησι, ἀγόρασε γιὰ δεκοχτὲς χιλιάδες ρούμπλια τὴν πολύτιμη βιβλιοθήκη τοῦ ἔκκευμένου συγγραφέα Πούσκιν. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ θὰ φυλαχτῆ προσωρινὰ στὴν «Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν» τῆς Πετρούπολης. Ἀργότερα θὰ τὴν πᾶνε στὸ Ἰλιάνσκι τῆς ρούσικης φιλολογίας, ὅπου θὰ συναχθῶν μὲ μᾶρα ὅλα τὰ φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ κειμήλια, ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Πούσκιν ἴσαμε τίς μέρες μας. Καλὰ πού τὰ προφταίνει ἡ ρούσικη κυβέρνησι ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔξοδα καὶ δὲν ἔκοψε ἀκόμα τὸ μηνιαῖο πού στέλνει στὸ «Νουμά». Πολλὰ τὰ ἔτη τῆς.

Ἀνάμεσα στ' ἀργεῖα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κένιγμπεργ βρέθηκε ἕνα χαρτί πού λέει πὼς ὁ Καντ, «καθηγητῆς τῆς λογικῆς καὶ τῆς μεταφυσικῆς», ἔπαιρνε χίλια ἀντιγράμματα φράγκα τὸ χρόνο μιστό. Τοὺς ἀδικοῦνε λοιπὸν τοὺς καθηγητὰς μας στὸ Πανεπιστήμιον μας, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι κάπως καλύτεροι (!) ἀπὸ τὸν Κάντ.

Κάπου γράφτηκε πὼς ἡ ἐγγλέζικη γλώσσα ἔχει ὡς 250 χιλιάδες λέξεις. Περίεργον πρῶτον οἱ ἐγγλέζοι, πού εἶναι τόσο λιγόλογοι, νέχουνε περισσότερες λέξεις ἀπὸ τοὺς φλύαρους τοὺς φραντζέζους. Τί λίτε τώρα, κύριε Μιστριώτη, πού τοῦ λόγου σας δὲν εἶστε διόλου φλύαρος; Τί λέγεσθε καὶ δὲ μαθαίνετε ἐγγλέζικα;